

Pozměňovací návrhy

Jana Čechlovského

k pozměňovacím návrhům ÚPV schváleným usnesením ÚPV dne 29.5.2013

– tisk č. 930/2 (vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva) v části třicáté, čl XXXIV – změny zákona o sociálně-právní ochraně dětí

K bodu 2. věcných pozměňovacích návrhů k části třicáté - změna § 20 odst. 3 písm. a)

Návrh nového bodu 2.

2. Dosavadní bod 18 zní:

„18. V § 20 odst. 3 písm. a) zní:

„a) osvojení se neprovádí v případě,

1. podal-li návrh na osvojení manžel rodiče dítěte, pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte, nebo
2. podal-li návrh na osvojení příbuzný dítěte nebo jiná osoba blízká dítěti **nebo jeho rodině**, u které není vyloučeno osvojení dítěte.““

Odůvodnění:

V pozměňovacím návrhu ústavně právního výboru se navrhuje, aby v § 20 odst. 3 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb. byla ponechána stávající úprava překážky pro zprostředkování osvojení, která spočívá v tom, že rodič udělil tzv. adresný souhlas k osvojení předem ve vztahu k určitým osvojitelům. Vzhledem k ustanovení § 814 NOZ, které výslovně stanoví, že není rozhodné, zda byl souhlas k osvojení dán pro určitého osvojitele nebo bez vztahu k určitému osvojiteli a vzhledem k úpravě vyloučení zprostředkování osvojení v případě osvojení dítěte osobami blízkými je nadbytečné, aby se v úpravě zprostředkování osvojení nadále zohledňovalo udělení souhlasu k osvojení předem ve vztahu k určitému osvojiteli.

Je naopak žádoucí zamezit tomu, aby se prostřednictvím tzv. adresného souhlasu k osvojení s určením pro konkrétního osvojitele obcházel systém zprostředkování náhradní rodinné péče v situacích, kdy rodič mnohdy neuděluje souhlas k osvojení ve vztahu k osvojiteli, který je pro něj známou a důvěryhodnou osobou, ale ve vztahu k zájemci o osvojení, se kterým se zkontaktoval v rozporu se zákonným zákazem zprostředkování osvojení jinými osobami než příslušnými orgány sociálně-právní ochrany dětí. Právě dosud platná úprava § 20 odst. 3 písm. a) bod 1 zákona č. 359/1999 Sb. bohužel nahrává nezákonným zprostředkovatelským aktivitám, když subjekty provádějící nedovolené zkontaktování rodiče se zájemci o osvojení argumentují s odkazem na udělení adresného souhlasu k osvojení tím, že se nemohou dopouštět nezákonného zprostředkování osvojení, jestliže se v tomto případě ze zákona

zprostředkování neprovádí. Je nezbytné, aby i dítě, ke kterému rodič udělil souhlas s určením konkrétní osoby osvojitele, bylo vedeno v evidenci příslušného krajského úřadu pro účely zprostředkování osvojení. Může totiž dojít k tomu, že zájemce o osvojení, jemuž dal rodič adresný souhlas k osvojení, vůbec nepodá k soudu návrh na osvojení dítěte anebo bude soudem shledán jako nevhodný osvojitel a soud zamítne svěřit této osobě dítě do osvojení nebo již do péče před osvojením.

Je proto ve zřejmém rozporu se zájmem dítěte, aby nemohlo být zařazeno v evidenci krajského úřadu pro účely zprostředkování osvojení jen z toho důvodu, že rodič udělil adresný souhlas ve vztahu k určitému osvojiteli, jestliže na základě tohoto souhlasu vůbec nemusí dojít k osvojení dítěte takto určeným osvojitelem. Ze základního vymezení pojmů „sociálně-právní ochrana dětí“ a „zprostředkování osvojení a pěstounské péče“ v ustanovení § 1 odst. 1 písm. d) a § 19a odst. 1 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb. jednoznačně vyplývá, že zprostředkování náhradní rodinné péče se provádí u všech dětí, které jsou trvale nebo dočasně zbavené svého vlastního rodinného prostředí a kterým je třeba z tohoto důvodu zajistit péči v náhradním rodinném prostředí ve formě pěstounské péče nebo osvojení, v souladu s vymezením povinnosti státu v čl. 20 odst. 1, 2 Úmluvy o právech dítěte. Je samozřejmé, že jakmile je k soudu podán návrh na osvojení konkrétního dítěte nebo na jeho svěřením do pěstounské péče, je nezbytné rozhodnout přednostně o tomto návrhu a teprve po jeho případném zamítnutí přichází v úvahu výběr vhodného žadatele o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče z evidence vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Navrženým doplněním novelizačního bodu 18. v části třicáté bude zajištěna shoda s úpravou vyloučení zprostředkování pěstounské péče podle § 20 odst. 3 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. a zároveň budou pokryty situace, ve kterých rodič uděluje adresný souhlas k osvojení ve vztahu k osobě blízké (příbuzný nebo osoba mající citové pouto k dítěti nebo rodiči). Posouzení toho, kdo je osoba blízká, se bude přirozeně řídit vymezením tohoto pojmu v § 22 NOZ, který do značné míry navazuje na dosavadní definici pojmu „osoba blízká“ v § 116 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. S posuzováním pojmu „osoba blízká“ v rámci zprostředkování náhradní rodinné péče již existují bohaté zkušenosti v souvislosti se svěřováním dětí do pěstounské péče příbuzných a jiných osob blízkých, které je dosti frekventované. Z více než třináctileté zkušenosti s aplikací § 20 odst. 3 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. lze potvrdit, že v praxi jeho uplatňování nečiní žádné problémy.

K bodu 1. návrhu legislativně – technických úprav k části třicáté:

Návrh nového znění bodu 1.:

V části třicáté čl. XXXIV se za slova „zákona č. 420/2011 Sb.“ vkládají slova „zákona č. 458/2011 Sb.“ a slova „a zákona č. 505/2012 Sb.“ se nahrazují slovy „ ,zákona č. 505/2012 Sb. a zákona č. 103/2013 Sb.“.

Odůvodnění:

Do výčtu zákonů, kterými byl novelizován zákon č. 359/1999 Sb., je nezbytné doplnit nejen zákon č. 458/2011 Sb., nýbrž též zákon č. 103/2013 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 5. 2013.

K bodu 2. návrhu legislativně – technických úprav k části třicáté:

Návrh nového znění bodu 2.:

Za bod 2 se vkládají nové body 3 a 4, které znějí:

„3. V § 6 písm. a) bodech 2 a 3, § 7 odst. 2, § 10 odst. 1 písm. b), § 14 odst. 2 písm. a) a v § 35 odst. 2 písm. k) se slovo „zodpovědnosti“ nahrazuje slovem „odpovědnosti“. Poznámka pod čarou č. 3 se zrušuje.

4. V § 6 písm. b) a se slova „do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče“ nahrazují slovy „do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte“.

Odůvodnění:

V návaznosti na nahrazení spojení „rodičovská zodpovědnost“ termínem „rodičovská odpovědnost“ ve všech ustanovení zákona č. 359/1999 Sb. by došlo k tomu, že v § 6 písm. a) bod 2 by se sice hovořilo o neplnění povinností plynoucích z rodičovské odpovědnosti, avšak zároveň by zůstala zachována poznámka pod čarou č. 3, která odkazuje na úpravu rodičovské zodpovědnosti v § 31 a násl. zákona o rodině, což by bylo matoucí. Poznámku pod čarou č. 3 je proto žádoucí zrušit.

Slovní spojení „do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče“ v § 6 písm. b) nelze nahradit spojením „do péče jiné osoby než rodiče“, jak je navrženo pozměňovacím návrhem ústavně právního výboru, neboť by tím došlo k nepřiměřenému zúžení těchto ustanovení. Jestliže zákon č. 359/1999 Sb. hovoří v tomto ustanovení o svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, nerozumí se tím pouze rozhodnutí o svěření dítěte do výchovy podle stávajícího § 45 zákona o rodině, ale všechny případy svěření dítěte do náhradní rodinné péče fyzické osoby na základě rozhodnutí příslušného orgánu v souladu s § 4a písm. a) zákona č. 359/1999 Sb. Podle navrhované změny by se však jednalo pouze o případy svěření dítěte do péče jiné osoby než rodiče ve smyslu § 953 a násl. NOZ.

Navrhujeme se proto tento bod pozměňovacího návrhu upravit tak, že se slova „do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče“ nahrazují slovy „do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte“ tak, jak je tento pojem definován v § 4a písm. a) zákona č. 359/1999 Sb.

K bodu 5. návrhu legislativně – technických úprav k části třicáté:

Návrh nového znění bodu 5.:

Za dosavadní bod 16 se vkládá nový bod, který zní:

„X. V nadpisu hlavy III části třetí se slova „do výchovy jiných fyzických osob než rodičů“ nahrazují slovy „do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte“.“.

Ostatní body se přečísľují.

Odůvodnění:

Obdobně jako v případě změny v ustanovení § 6 písm. b) (viz výše bod 2.) je třeba v nadpisu hlavy III části třetí zákona č. 359/1999 Sb. nahradit dosavadní spojení „do výchovy jiných fyzických osob než rodičů“ slovním spojením, které vychází z definice pojmu „jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte“ v § 4a písm. a) zákona č. 359/1999 Sb.

1. K bodu 6. návrhu legislativně – technických úprav:

Návrh nového znění bodu 6.:

6. V dosavadním bodě 17 § 19 odst. 4 zní:

„(4) Obecní úřad obce s rozšířenou působností sleduje vývoj dětí, které byly svěřeny **do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte** a vývoj dětí v předpěstounské péči. Zaměstnanci obce s rozšířenou působností zařazení do obecního úřadu jsou přitom povinni navštěvovat rodinu, kde dítě žije, popřípadě jiné prostředí, kde se dítě zdržuje, nejméně jednou za 3 měsíce v období prvních 6 měsíců péče nahrazující péči rodičů **a předpěstounské péče**, a poté v souladu se zájmy dítěte podle potřeby, nejméně však jednou za 6 měsíců, a to na základě zvláštního oprávnění vydaného obecním úřadem obce s rozšířenou působností, v němž je uvedeno jméno a příjmení zaměstnance, jeho další osobní údaje a vymezena činnost, kterou může tento zaměstnanec vykonávat.“

Odůvodnění:

Změna navrhovaná v pozměňovacím návrhu v § 19 odst. 4, kdy slova „do výchovy jiných fyzických osob než rodičů“ se nahrazují slovy „do péče jiné osoby než rodičů“, není přípustná ze stejných důvodů, které jsou uvedeny výše k ustanovení § 6 písm. b) a k nadpisu hlavy III v části třetí zákona č. 359/1999 Sb. V ustanovení § 19 odst. 4 nelze hovořit pouze o svěřením dítěte do péče jiné osoby, neboť podle tohoto ustanovení je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen sledovat vývoj všech dětí svěřených do náhradní rodinné péče fyzické osoby, tj. jak dětí svěřených do péče jiné osoby ve smyslu § 953 NOZ, tak i vývoj dětí svěřených do pěstounské péče nebo dětí v osobní péči poručníka. Slovní spojení „do výchovy jiných fyzických osob než rodičů“ je tak nutné nahradit slovy „do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte“ ve smyslu § 4a písm. a) zákona č. 359/1999 Sb.

Rovněž se navrhuje další legislativně technická úprava, ve větě první se odstraní čárka před slovy „ a vývoj dětí v předpěstounské péči“ a ve větě druhé se za slovy „péče nahrazující péči rodičů“ nahrazuje čárka slovem „a“.

2. Vypuštění bodu 7. návrhu legislativně – technických úprav k části třicáté

Bod 7. návrhu legislativně – technických úprav v pozměňovacím návrhu ústavně právního výboru předpokládá vložení nového novelizačního bodu 29 a 30 do části třicáté tisku 930. Konkrétně se jedná o návrh změny § 13a odst. 2 písm. a), kdy se slova „bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo zdraví vážně ohroženy“ nahrazují slovy „ve stavu nedostatku řádné péče anebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jeho jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo narušen“. Navrhovaná změna v ustanovení § 13a odst. 2 písm. a) je nadbytečná proto se navrhuje z pozměňovacího návrhu vypustit. Není nezbytné, aby podmínky pro svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“) na základě rozhodnutí soudu o výchovném opatření byly vymezeny zcela shodně, jako podmínky pro nařízení předběžného opatření soudu podle § 924 NOZ. Je totiž třeba přihlídnout i k dalším ustanovením § 13a odst. 2, podle kterých je možné svěřit do péče ZDVOP i dítě, které se ocitlo bez péče přiměřené jeho věku, dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané, nebo dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, které závažným způsobem ohrožují jeho základní práva. Lze tudíž konstatovat, že platné ustanovení § 13a odst. 2 plně pokrývá všechny situace, o kterých hovoří § 924 NOZ a novelizované znění § 16 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., tj. kdy se dítě ocitne bez nedostatku řádné péče nebo kdy je vážně ohrožen nebo narušen jeho život, normální vývoj nebo jiný důležitý zájem.

Obdobně pozměňovací návrh předkládá změnu § 42 odst. 1, kdy se slova „bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy“ nahrazují slovy „ve stavu nedostatku řádné péče anebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jeho jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo narušen“. Změnu v § 42 odst. 1 považujeme za nadbytečnou se stejným odůvodněním, které je uvedeno výše ke změně § 13a odst. 2 písm. a).

3. Návrh doplnění nad rámec pozměňovacího návrhu ústavně právního výboru – změna novelizačního bod 9 ST 930

Návrh nového znění novelizačního bodu 9. v části třicáté ST 930:

„9. V § 14 odst. 3 písm. b) se slova „až g)“ nahrazují slovy „až i) a k) a slova „rodičovské zodpovědnosti“ se nahrazují slovy „rodičovské odpovědnosti“.“

Odůvodnění:

V návaznosti na nahrazení termínu „rodičovská zodpovědnost“ spojením „rodičovská odpovědnost“ ve všech dotčených ustanoveních zákona č. 359/1999 Sb. je nezbytné provést změnu rovněž v ustanovení § 14 odst. 3 písm. b) na konci věty